

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kümnes koda)

16. veebruar 2023*

Eelotsusetaotlus – Varjupaigapoliitika – Määrus (EL) nr 604/2013 – Rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi määramise kriteeriumid ja mehhanismid – Artikli 6 lõige 1 – Lapse parimad huvid – Artikli 16 lõige 1 – Ülalpeetav isik – Artikli 17 lõige 1 – Kaalutusõigust käsitlev säte – Rakendamine liikmesriigi poolt – Kolmanda riigi kodanik, kes on rahvusvahelise kaitse taotluse esitamise ajal rase – Abielu –
Asjaomases liikmesriigis rahvusvahelise kaitse saanud abikaasa – Otsus jätta taotlus läbi vaatamata ja anda taotleja üle teisele liikmesriigile, keda peetakse selle taotluse eest vastutavaks

Kohtuasjas C-745/21,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel rechtbank Den Haagi (Haagi esimese astme kohus, Madalmaad) 29. novembri 2021. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 2. detsembril 2021, menetluses

L.G.

versus

Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,

EUROOPA KOHUS (kümnes koda),

koosseisus: koja president D. Gratsias, viienda koja president E. Regan (ettekandja) ja kohtunik Z. Csehi,

kohtujurist: T. Čapeta,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- L.G., esindajad: *advocaten* F. van Dijk ja A. Khalaf,
- Madalmaade valitsus, esindajad: M. K. Bulterman ja M. H. S. Gijzen,
- Euroopa Komisjon, esindajad: L. Grønfeldt ja F. Wilman,

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määruse (EL) nr 604/2013, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest (ELT 2013, L 180, lk 31) (edaspidi „Dublini III määrus“), artikli 16 lõiget 1.
- 2 Taotlus on esitatud kolmanda riigi kodaniku ja staatssecretaris van Justitie en Veiligheidi (justiits- ja julgeolekuküsimuste riigisekretär, Madalmaad) (edaspidi „riigisekretär“) vahelises kohtuvaidluses riigisekretäri otsuse üle jätta selle kodaniku esitatud rahvusvahelise kaitse taotlus läbi vaatamata ja anda ta üle Leedu Vabariigile, kuna kõnealune teine liikmesriik vastutab taotluse läbivaatamise eest.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Määrus (EÜ) nr 343/2003

- 3 Nõukogu 18. veebruari 2003. aasta määruse (EÜ) nr 343/2003, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku esitatud varjupaigataotluse läbivaatamise eest (ELT 2003, L 50, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 109) (edaspidi „Dublini II määrus“), IV peatükis sisalduva artikli 15 „Humanitaarklausel“ lõikes 2 oli ette nähtud:

„Kui asjaomane isik sõltub teise isiku abist kas raseduse, vastsündinud lapse, raske haiguse, raske puude või vanaduse tõttu, hoiavad liikmesriigid varjupaigataotleja üldjuhul koos tema mõne liikmesriigi territooriumil viibiva sugulasega või viivad nad omavahel kokku, tingimusel et päritoluriigis olid perekondlikud sidemed olemas.“

- 4 Dublini II määrus tunnistati kehtetuks ja asendati 19. juulil 2013 Dublini III määrusega.

Dublini III määrus

- 5 Dublini III määruse I peatükis „Sisu ja mõisted“ sisalduv artikkel 2 „Mõisted“ on sõnastatud järgmiselt:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

- g) „pereliikmed“ – kui perekond oli olemas juba päritoluriigis, siis liikmesriikide territooriumil viibivad järgmised taotleja pereliikmed:
- taotleja abikaasa või temaga püsivas suhtes olev vabaabielukaaslane, kui asjaomase liikmesriigi õigusaktide või tava kohaselt koheldakse vabaabielupaare kolmanda riigi kodanikke käsitlevate õigusaktide alusel võrdväärselt abielus paaridega;
- [...]“.
- 6 Määruse II peatükis „Üldpõhimõtted ja tagatised“ sisalduva artikli 3 „Juurdepääs rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise menetlusele“ lõikes 1 on sätestatud:
- „Liikmesriigid vaatavad läbi selliste kolmanda riigi kodanike või kodakondsuseta isikute rahvusvahelise kaitse taotlused, kes taotlevad rahvusvahelist kaitset mõne liikmesriigi territooriumil, sealhulgas piiril või transiidialal. Taotluse vaatab läbi üks liikmesriik, kelleks on III peatükis sätestatud kriteeriumide kohaselt vastutav liikmesriik.“
- 7 Määruse artiklis 6 „Alaaliste suhtes kehtivad tagatised“ on ette nähtud:
- „1. Liikmesriigid peavad kõigi käesolevas määruses sätestatud menetluste puhul esmatähtsaks lapse parimaid huvisid.
- [...]
3. Lapse parimaid huvisid hinnates teevad liikmesriigid omavahel tihedat koostööd ja võtavad nõuetekohaselt arvesse eelkõige järgmisi tegureid:
- a) perekonna taasühinemise võimalused;
- [...]“.
- 8 Määruse III peatükk „Vastutava liikmesriigi määramise kriteeriumid“ sisaldab artikleid 7–15.
- 9 Määruse artiklis 9 „Rahvusvahelise kaitse saanud pereliikmed“ on sätestatud:
- „Kui taotlejal on pereliige, kellel on lubatud elada rahvusvahelise kaitse saajana mõnes liikmesriigis, sõltumata sellest, kas perekond oli päritoluriigis juba olemas, vastutab see liikmesriik rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest, tingimusel et asjaomased isikud on väljendanud sellist soovi kirjalikult.“
- 10 Määruse artikli 12 „Elamisloa või viisa väljaandmine“ lõigetes 2 ja 3 on sätestatud:
- „2. Kui taotlejal on kehtiv viisa, vastutab rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest viisa välja andnud liikmesriik [...]
3. Kui taotlejal on mitu kehtivat elamisluba või viisat, mille on välja andnud erinevad liikmesriigid, vastutavad liikmesriigid rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest järgmises järjestuses:
- a) liikmesriik, kes andis välja pikima kehtivusajaga elamisloa, või kehtivusaegade samasuse korral liikmesriik, kes andis välja elamisloa, mille kehtivusaeg lõpeb kõige hiljem;

- b) sama liiki viisade puhul liikmesriik, kes andis välja viisa, mille kehtivusaeg lõpeb kõige hiljem;
- c) eri liiki viisade puhul liikmesriik, kes andis välja pikima kehtivusajaga viisa, või kehtivusaegade samasuse korral liikmesriik, kes andis välja viisa, mille kehtivusaeg lõpeb kõige hiljem.“
- 11 Dublini III määruse IV peatükis „Ülalpeetavad isikud ja kaalutusõigust käsitlevad sätted“ sisalduva artikli 16 „Ülalpeetavad isikud“ lõikes 1 on sätestatud:
- „Kui taotleja sõltub ühes liikmesriigis seaduslikult viibiva lapse, õe-venna või vanema abist kas raseduse, vastsündinud lapse, raske haiguse, raske puude või vanaduse tõttu või kui ühes liikmesriigis seaduslikult viibiv taotleja laps, õde-vend või vanem sõltub samadel põhjustel taotleja abist, hoiavad liikmesriigid tavaliselt taotlejat ja nimetatud sugulast koos või viivad nad taas kokku, tingimusel et isiku päritoluriigis olid perekondlikud sidemed olemas või et taotlejal on võimalik ülalpeetava isiku eest hoolitseda ja asjaomased isikud on väljendanud sellist soovi kirjalikult.“
- 12 Sama peatüki artikli 17 „Kaalutusõigust käsitlevad sätted“ lõike 1 esimeses lõigus on ette nähtud:
- „Erandina artikli 3 lõikest 1 võib iga liikmesriik otsustada läbi vaadata rahvusvahelise kaitse taotluse, mille on talle esitanud kolmanda riigi kodanik või kodakondsuseta isik, isegi kui käesolevas määruses sätestatud kriteeriumide kohaselt ei vastuta ta selle läbivaatamise eest.“
- 13 Määruse VI peatüki „Vastuvõtmise ja tagasivõtmise menetlus“ I jaos sisalduva artikli 20 „Menetluse alustamine“ lõikes 3 on sätestatud:
- „Käesoleva määruse kohaldamisel ei või taotlejaga kaasas oleva ja pereliikme määratlusele vastava alaealise olukorda käsitleda taotleja omast eraldi ning seda käsitleb liikmesriik, kes vastutab kõnealuse alaealise rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest, isegi kui alaealine ise ei ole taotleja, tingimusel et see on alaealise parimates huvides. Samamoodi koheldakse lapsi, kes on sündinud pärast taotleja saabumist liikmesriikide territooriumile, ilma et oleks vaja algatada uut menetlust nende vastuvõtmiseks.“

Madalmaade õigus

- 14 Madalmaade tsiviilseadustiku (Burgerlijk Wetboek) esimese osa artikli 2 kohaselt käsitatakse last, keda naine ootab, juba sündinuna, kui seda nõuavad lapse huvid.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 15 Põhikohtuasja kaebaja, kes on Süüria kodanik, sai Leedu Vabariigi Valgevenes asuva konsulaadi kaudu viisa kehtivusajaga 10. augustist 2016 kuni 9. novembrini 2017.
- 16 Juulis 2017 lahkus ta Süüriast ning jõudis pärast Türgi, Kreeka, Leedu ja Poola läbimist 27. septembril 2017 Madalmaadesse.
- 17 Põhikohtuasja kaebaja esitas 28. septembril 2017 Madalmaades varjupaigataotluse.
- 18 Kaebaja abiellus 10. oktoobril 2017 kolmanda riigi kodanikuga, kellele Madalmaad, kus ta alates 2011. aastast elab, olid juba varjupaika andnud. Kaebaja ja tema abikaasa tundsid üksteist enne abiellumist, kuid ei elanud sel ajal koos.

- 19 Madalmaade ametiasutused esitasid 12. oktoobril 2017 Leedu ametiasutustele palve põhikohtuasja kaebaja vastu võtta, kuna Dublini III määruse artikli 12 lõike 2 või lõike 3 kohaselt tuleb Leedu Vabariiki pidada varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutavaks.
- 20 Leedu ametiasutused nõustusid 12. detsembril 2017 vastuvõtmisega.
- 21 Kuna riigisekretär esitas 2. veebruaril 2018 põhikohtuasja kaebaja Leedule üleandmise otsuse projekti, esitas kaebaja selle projekti kohta oma seisukohad ning tegi 16. veebruaril 2018 teatavaks ja tõendas, et ta on rase.
- 22 Riigisekretär otsustas 12. märtsi 2018. aasta otsusega jätta põhikohtuasja kaebaja esitatud varjupaigataotleja ajutise elamisloa taotlus läbi vaatamata, tuues põhjuseks, et taotluse läbivaatamise eest vastutab Leedu Vabariik (edaspidi „vaidlusalune otsus“).
- 23 Põhikohtuasja kaebajal sündis 20. juunil 2018 Madalmaades tütar. Põhikohtuasja kaebaja esitatud 3. augusti 2018. aasta aruandes, mille olid koostanud kaks eksperti, jõuti geneetilise materjali võrdlemise põhjal järeldusele, et kaebaja abikaasa on peaaegu 100protsendilise tõenäosusega lapse isa. Madalmaade õiguse alusel on ta lapse isa ka seadusest tulenevalt, kuna laps sündis abielu ajal.
- 24 Seejärel andis riigisekretär põhikohtuasja kaebaja tütrele tavalise tähtajalise elamisloa, mille suhtes kehtis piirang, et laps peab elama „isa juures“.
- 25 Põhikohtuasja kaebaja esitas vaidlusaluse otsuse tühistamiseks kaebuse rechtbank Den Haagile (Haagi esimese astme kohus, Madalmaad), kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus. Ta põhjendas oma kaebust sellega, et on rikutud vastavalt Dublini III määruse artiklit 9, artikli 16 lõiget 1 ja artikli 17 lõiget 1, arvestades taotluse esitamise ajal veel sündimata lapse parimaid huve.
- 26 Kõigepealt märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus Dublini III määruse artikli 9 kohta, et ta lükkas selle sätte rikkumist käsitlevad argumendid 4. aprilli 2018. aasta vaheotsuses tagasi. Kuna selle hinnangu uuesti läbivaatamiseks mõjuvad põhjused puuduvad, on see seega talle siduv.
- 27 Seejärel osutab eelotsusetaotluse esitanud kohus Dublini III määruse artikli 17 lõikega 1 seoses, et kuigi ta leidis selle sätte alusel samas vaheotsuses, et riigisekretäri analüüs vaidlusaluses otsuses oli liiga kitsas, ei saa selle hinnangu juurde jääda. Nimelt on Euroopa Kohus jõudnud 23. jaanuari 2019. aasta kohtuotsuses M. A. jt (C-661/17, EU:C:2019:53, punkt 71) vahepeal seisukohale, et lapse parimaid huve puudutavad kaalutlused ei saa kohustada liikmesriiki kasutama artikli 17 lõiget 1 ja seega vaatama läbi taotlust, mille eest ta ei ole vastutav. Selline liidu õiguse tõlgendamine Euroopa Kohtu poolt on kaalukas põhjus vaheotsuses antud hinnangust kõrvale kaldumiseks.
- 28 Dublini III määruse artikli 16 lõikega 1 seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus lõpetuseks, et põhikohtuasja kaebaja sõnul tuleb seda sätet tõlgendada laialt, samamoodi nagu Euroopa Kohus tõlgendas sellele sättele eelnenud Dublini II määruse artikli 15 lõikes 2 sisalduvat sarnast sätet 6. novembri 2012. aasta kohtuotsuses K (C-245/11, EU:C:2012:685), kuna lapse parimaid huve arvestades ei ole oluline, et isa ja sündimata lapse vahel ei olnud ema päritoluriigis perekondlikku sidet.
- 29 Riigisekretär väidab seevastu, et Madalmaade tsiviilseadustiku esimese osa artikkel 2 puudutab üksnes tsiviilõigusi, mitte elamisõigust või vastutust rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest. Lisaks ei käsitle Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 24 sündimata lapse kaitset. Peale

selle ei hõlma Dublini III määruse artikkel 16 sõltuvussuhet rahvusvahelise kaitse taotleja ja tema elukaaslase vahel. Tõlgendus, mille Euroopa Kohus andis 6. novembri 2012. aasta kohtuotsuses K (C-245/11, EU:C:2012:685), ei ole selles osas enam asjakohane, välja arvatud osas, milles selles kohtuotsuses rõhutatakse, et päritoluriigis peab olema perekondlik side. Kõigele lisaks ei ole see määrus enam kohaldatav põhikohtuasja kaebaja tütre suhtes, kuna ta on saanud vahepeal ajutise elamisloa, mis lubab tal jääda oma isa juurde. Pealegi, niivõrd kui see on lapse parimates huvides, on võimalik elada perekonnaelu koos mõlema vanemaga Leedus.

- 30 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et põhikohtuasja kaebaja sünnituskuupäeva arvestades oli ta rase alates umbes 2017. aasta septembri keskpaigast ehk enne rahvusvahelise kaitse taotluse esitamist. Madalmaade tsiviilseadustiku esimese osa artikli 2 kohaselt on aga kohustus käsitada last, keda põhikohtuasja kaebaja ootas, juba sündinuna, kui see on lapse huvides.
- 31 Seega tekib küsimus, kas liidu õigusega on vastuolus see, et varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi määramisel ja üleandmisotsuse tegemisel võetakse autonoomselt arvesse sündimata lapse huve. Sellega seoses on Euroopa Kohus 23. jaanuari 2019. aasta kohtuotsuses M. A. jt (C-661/17, EU:C:2019:53) varem otsustanud, et Dublini III määruse artikli 20 lõikest 3 tulenevalt eeldatakse, et perekonna ühtsuse säilitamine on lapse parimates huvides. Ühelt poolt annab see säte lapsele, kes sünnib pärast varjupaigataotleja saabumist liikmesriigi territooriumile, samasuguse staatuse nagu varjupaigataotlejaga kaasas olevale lapsele. Teiselt poolt on ekslik arvata, et Leedus varjupaigataotluse läbivaatamise ajal saaks säilitada perekondlikku ühtsust, kuna lapse isal ei ole selles liikmesriigis elamisõigust.
- 32 Veel üks lahendamist vajav küsimus on see, kas Dublini III määruse artikli 16 lõike 1 kohaldamine on välistatud. Selle sätte sõnastuse kohaselt peetakse nimelt silmas üksnes taotleja last, õde-venda või vanemat, mitte aga taotleja abikaasat. Samas 6. novembri 2012. aasta kohtuotsuses K (C-245/11, EU:C:2012:685) tõlgendas Euroopa Kohus artikli 16 lõikele 1 eelnenud sarnast sätet ehk Dublini II määruse artikli 15 lõiget 2 laialt.
- 33 Kui artikli 16 lõige 1 peaks olema kohaldatav, tekib ka küsimus, kas põhikohtuasja kaebaja rasedus tõi kaasa olukorra, kus ta sõltub oma abikaasast selle sätte tähenduses. Sellega seoses tuleb arvesse võtta asjaolu, et kaebajal ei ole Leedus pereliikmeid ega muid sidemeid, ta ei valda selle liikmesriigi keelt ja tal puuduvad elatusvahendid. Üldjuhul on sõltuvussuhe väga väikese lapse ja tema kummagi vanema vahel.
- 34 Lõpuks, kui eeldada, et sündimata lapse huvide arvesse võtmine ei ole liidu õigusega vastuolus, on eelotsusetaotluse esitanud kohtul küsimus, kas sellise lapse huvid tähendavad, et Madalmaade ametiasutused olid Dublini III määruse artikli 16 lõike 1 alusel kohustatud tagama, et kui ei esine erandlikke asjaolusid, saaks see laps jääda rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise ajaks oma isa juurde.
- 35 Neil asjaoludel otsustas rechtbank Den Haag (Haagi esimese astme kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas liidu õigusega on vastuolus, et varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi määramisel omandavad riigisiseste õigusnormide kohaselt autonoomse tähtsuse selle lapse parimad huvid, keda varjupaigataotleja taotluse esitamise ajal ootab?

2. a) Kas Dublini III määruse artikli 16 lõikega 1 on vastuolus, et viidatud sätet kohaldatakse olukorras, kus tegemist on taotleja abikaasaga, kes elab taotluse saajaks olevas liikmesriigis seaduslikult?
b) Kas juhul, kui vastus on eitav, tõi taotleja rasedus kaasa sõltuvussuhte tema ja tema abikaasa vahel, kelle last ta ootas?
3. Kas juhul, kui liidu õigusega ei ole vastuolus, et varjupaigataotluse läbivaatamise eest vastutava liikmesriigi määramisel omandavad riigisiseste õigusnormide kohaselt autonoomse tähtsuse sündimata lapse parimad huvid, saab Dublini III määruse artikli 16 lõiget 1 kohaldada sündimata lapse ja tema isa vahelisele suhtele, kui isa elab taotluse saajaks olevas liikmesriigis seaduslikult?'

Eelotsuse küsimuste analüüs

Teine ja kolmas küsimus

- 36 Teise ja kolmanda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos ja esimesena, palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas Dublini III määruse artikli 16 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see säte on kohaldatav juhul, kui esineb sõltuvussuhe kas rahvusvahelise kaitse taotleja ja tema abikaasa vahel, kes elab seaduslikult liikmesriigis, kus rahvusvahelise kaitse taotlus esitati, või taotleja sündimata lapse ja taotleja abikaasa vahel, kes on ka selle lapse isa.
- 37 Sellega seoses olgu meelde tuletatud, et tavaliselt hoiavad liikmesriigid taotlejat ja vastavalt liikmesriigis seaduslikult elavat „taotleja last, õde-venda või vanemat“ koos või viivad nad taas kokku, kui nende vahel on sõltuvussuhe, tingimusel et isiku päritoluriigis olid perekondlikud sidemed olemas või et olenevalt asjaoludest lapsel, õel-vennal või vanemal või taotlejal on võimalik ülalpeetava isiku eest hoolitseda ja asjaomased isikud on väljendanud sellist soovi kirjalikult.
- 38 Tuleb tõdeda, et sellest sõnastusest nähtub selgelt, et Dublini III määruse artikli 16 lõige 1 ei ole kohaldatav juhul, kui rahvusvahelise kaitse taotleja ja tema abikaasa vahel on sõltuvussuhe, kuna nimetatud säte sellist sõltuvussuhet ei hõlma.
- 39 Nagu Madalmaade valitsus ja Euroopa Komisjon õigesti märkisid, ei ole siinkohal tähtsust tõlgendusel, mille Euroopa Kohus andis 6. novembri 2012. aasta kohtuotsuse K (C-245/11, EU:C:2012:685) punktides 38–43 Dublini III määruse artikli 16 lõikele 1 eelnenud Dublini II määruse artikli 15 lõikes 2 kasutatud väljendile „sugulane“, kuna esimesena nimetatud sättes asendati see väljend isikute ammendava loeteluga, milles ei ole nimetatud abikaasat või püsivat elukaaslast, kuigi nad kuuluvad Dublini III määruse artikli 2 punktis g määratletud „pereliikmete“ hulka.
- 40 Lisaks ilmneb Dublini III määruse artikli 16 lõike 1 sõnastusest samavõrd selgelt, et seda sätet kohaldatakse üksnes juhul, kui tegemist on sõltuvussuhetega, milles on rahvusvahelise kaitse taotleja kas seetõttu, et selles sättes loetletud isikud peavad teda ülal, või vastupidi seetõttu, et taotleja peab neid ülal.
- 41 Siit järeldub, et see säte ei ole kohaldatav juhul, kui sõltuvussuhe on rahvusvahelise kaitse taotleja lapse ja nimetatud isikutest ühe isiku – praegusel juhul lapse isa – vahel, kes on ka põhikohtuasjas kõne all oleva rahvusvahelise kaitse taotleja abikaasa.

42 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele ja kolmandale küsimusele vastata, et Dublini III määruse artikli 16 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et see säte ei ole kohaldatav juhul, kui esineb sõltuvussuhe kas rahvusvahelise kaitse taotleja ja tema abikaasa vahel, kes elab seaduslikult liikmesriigis, kus rahvusvahelise kaitse taotlus esitati, või taotleja sündimata lapse ja taotleja abikaasa vahel, kes on ka selle lapse isa.

Esimene küsimus

43 Kuna esimeses küsimuses ei viita eelotsusetaotluse esitanud kohus ühelegi liidu õiguse konkreetsele sättele, siis tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on ELTL artiklis 267 sätestatud liikmesriikide kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel tema menetluses oleva kohtuasja lahendada. Seda arvestades tuleb Euroopa Kohtul talle esitatud küsimus vajaduse korral ümber sõnastada. Selleks võib Euroopa Kohus tuletada liikmesriigi kohtu esitatud teabest ja eelkõige eelotsusetaotluse põhjendustest need liidu õigusnormid, mida on põhikohtuasja vaidluse eset silmas pidades vaja tõlgendada (20. oktoobri 2022. aasta kohtuotsus Koalitsia „Demokratichna Bulgaria – Obedinenie“, C-306/21, EU:C:2022:813, punktid 43 ja 44 ning seal viidatud kohtupraktika).

44 Praegusel juhul nähtub eelotsusetaotlusest, et nagu on märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 27, leidis eelotsusetaotluse esitanud kohus põhikohtuasjas tehtud vaheotsuses esialgu, et riigisekretär ei olnud vaidlusaluses otsuses Dublini III määruse artikli 17 lõike 1 mõju õiguslikult piisavalt analüüsinud. Kuid näib, et pärast 23. jaanuari 2019. aasta kohtuotsuse M. A. jt (C-661/17, EU:C:2019:53) kuulutamist muutis kohus seda hinnangut.

45 Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et esimese küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas Dublini III määruse artikli 17 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selle sättega on vastuolus see, kui liikmesriigi õigusnormidega pannakse liikmesriigi pädevatele asutustele kohustus ainuüksi lapse parimatest huvidest tuleneval põhjusel vaadata läbi kolmanda riigi kodaniku esitatud rahvusvahelise kaitse taotlus, kui see isik oli taotluse esitamise ajal rase, ehkki määruse artiklites 7–15 kehtestatud kriteeriumide kohaselt vastutab taotluse läbivaatamise eest mõni teine liikmesriik.

46 Sellega seoses tuleb meenutada, et Dublini III määruse artikli 3 lõike 1 kohaselt vaatab rahvusvahelise kaitse taotluse läbi üks liikmesriik, kelleks on määruse III peatükis, mis sisaldab artikleid 7–15, sätestatud kriteeriumide kohaselt vastutav liikmesriik.

47 Erandina Dublini III määruse artikli 3 lõikest 1 näeb artikli 17 lõige 1 siiski ette, et iga liikmesriik võib otsustada läbi vaadata talle esitatud kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku rahvusvahelise kaitse taotluse, isegi kui ta ei ole selle taotluse läbivaatamise eest nende kriteeriumide kohaselt vastutav.

48 On tõsi, nagu Madalmaade valitsus märkis, et Euroopa Kohus otsustas 23. jaanuari 2019. aasta kohtuotsuse M. A. jt (C-661/17, EU:C:2019:53) punktis 72 sisuliselt, et Dublini III määruse artikli 6 lõige 1 ei pane liikmesriigile, kes ei ole määruse III peatükis sätestatud kriteeriumide alusel vastutav rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest, kohustust võtta arvesse lapse parimaid huve ning vaadata taotlus määruse artikli 17 lõike 1 kohaselt ise läbi.

49 Siiski tuleb tõdeda, et sellest kohtuotsusest tuleneb samuti, et miski ei takista liikmesriiki sellist taotlust läbi vaatamast põhjendusel, et taotluse läbivaatamine on lapse parimates huvides.

- 50 Nimelt otsustas Euroopa Kohus selles kohtuotsuses ka seda, et Dublini III määruse artikli 17 lõike 1 sõnastusest endast nähtub selgelt, et kuna see säte, mille eesmärk on tagada liikmesriikide eelisõigused rahvusvahelise kaitse andmise õiguse teostamisel, võimaldab igal liikmesriigil iseseisvalt, poliitilistest, inimlikest või praktilistest kaalutlustest lähtudes otsustada rahvusvahelise kaitse taotlus läbi vaadata isegi juhul, kui ta selles määruses sätestatud kriteeriumide kohaselt vastutav ei ole, jätab see liikmesriikide enda otsustada, kas rahvusvahelise kaitse taotlus läbi vaadata, kusjuures selles sättes ette nähtud pädevuse kasutamine ei sõltu mingisugustest eritingimustest. Seega, võttes arvesse sel viisil Dublini III määrusega antud kaalutusõiguse ulatust, on asjaomase liikmesriigi ülesanne määrata kindlaks, millistel tingimustel soovib ta artikli 17 lõikega 1 antud pädevust kasutada ja otsustada ise läbi vaadata rahvusvahelise kaitse taotlus, mille eest ta ei ole kõnealuses määruses sätestatud kriteeriumide kohaselt vastutav (vt selle kohta 23. jaanuari 2019. aasta kohtuotsus M. A. jt, C-661/17, EU:C:2019:53, punktid 58–60 ning 71).
- 51 Praegusel juhul nähtub eelotsusetaotlusest, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul on vastavalt Madalmaade tsiviilseadustiku sättele, mille kohaselt tuleb sündimata last käsitada juba sündinuna, kui see on lapse huvides, Madalmaade ametiasutused kohustatud tulenevalt lapse parimatele huvidele selle sättega omistatud erilisest tähtsusest kolmanda riigi kodaniku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse ainuüksi sel põhjusel läbi vaatama, kui see isik oli taotluse esitamise ajal rase, isegi kui Dublini III määruse III peatükis kehtestatud kriteeriumide kohaselt vastutab taotluse läbivaatamise eest mõni teine liikmesriik.
- 52 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul paneb see riigisisene õigusnorm seega Madalmaade ametiasutustele sellistel asjaoludel kohustuse kasutada määruse artikli 17 lõikes 1 ette nähtud kaalutusõigust käsitleva sättega antud pädevust.
- 53 Samas peab eelotsusetaotluse esitanud kohus kontrollima, kas liikmesriigi pädevad asutused rikkusid põhikohtuasjas riigisisest õigust, kui nad jätsid põhikohtuasja kaebaja esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse rahuldamata, kuigi ta oli taotluse esitamise ajal rase.
- 54 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et Dublini III määruse artikli 17 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et selle sättega ei ole vastuolus see, kui liikmesriigi õigusnormidega pannakse liikmesriigi pädevatele asutustele kohustus ainuüksi lapse parimatest huvidest tuleneval põhjusel vaadata läbi kolmanda riigi kodaniku esitatud rahvusvahelise kaitse taotlus, kui see isik oli taotluse esitamise ajal rase, ehkki määruse artiklites 7–15 kehtestatud kriteeriumide kohaselt vastutab taotluse läbivaatamise eest mõni teine liikmesriik.

Kohtukulud

- 55 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kümnes koda) otsustab:

- 1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määruse (EL) nr 604/2013, millega kehtestatakse kriteeriumid ja mehhanismid selle liikmesriigi määramiseks, kes vastutab mõnes liikmesriigis kolmanda riigi kodaniku või kodakondsuseta isiku esitatud rahvusvahelise kaitse taotluse läbivaatamise eest, artikli 16 lõiget 1**

tuleb tõlgendada nii, et

see säte ei ole kohaldatav juhul, kui esineb sõltuvussuhe kas rahvusvahelise kaitse taotleja ja tema abikaasa vahel, kes elab seaduslikult liikmesriigis, kus rahvusvahelise kaitse taotlus esitati, või taotleja sündimata lapse ja taotleja abikaasa vahel, kes on ka selle lapse isa.

2. Määruse nr 604/2013 artikli 17 lõiget 1

tuleb tõlgendada nii, et

selle sättega ei ole vastuolus see, kui liikmesriigi õigusnormidega pannakse liikmesriigi pädevatele asutustele kohustus ainuüksi lapse parimatest huvidest tuleneval põhjusel vaadata läbi kolmanda riigi kodaniku esitatud rahvusvahelise kaitse taotlus, kui see isik oli taotluse esitamise ajal rase, ehkki määruse artiklites 7–15 kehtestatud kriteeriumide kohaselt vastutab taotluse läbivaatamise eest mõni teine liikmesriik.

Allkirjad